

української історичної науки мав свої особливості; тому й завдання, які стоять перед українськими дослідниками на сучасному етапі, дещо відрізняються від завдань європейських колег. У восьмій темі “Пам’ять, історична пам’ять, колективна пам’ять” Б. Чорномаз наголошує на важливості української національної пам’яті, розглядає питання про “політику пам’яті” у модерній Україні як важливу складову національного державотворення.

Значну увагу приділено проблемі українсько-російських відносин. Причому автор відстоює позицію, згідно з якою “Росія (як організований соціум) упродовж майже чотирьох століть проводить щодо України однакову й послідовну політику, спрямовану на посідання українського життєвого простору, і вияви російської політики не залежать від особи керівника Російської держави...” (с. 47).

Поряд з незаперечними перевагами рецензована праця містить окремі суперечності, дискусійні підходи. Зокрема, автор ототожнює Школу “Анналів” і методологію “нових істориків”, що, на наш погляд, не зовсім відповідає дійсності. Він приписує саме Школі “Анналів” створення або вдосконалення і поширення майже всіх нових напрямків історичних досліджень. Зосереджуючись на методології “нових істориків” (“анналістів”), Б. Чорномаз фактично ігнорує вплив на сучасну історіографію інших шкіл, філософських течій, зокрема неомарксистів, структуралістів, постмодерністів.

У четвертій темі автор називає історію “знизу” супутньою (?) з історичною наукою дисципліною (с. 49). У десятій темі ототожнює історію ідей з історією політичної думки (с. 99), що значно обмежує поле досліджень цієї дисципліни, виключаючи з нього філософські, релігійні ідеї. Не зовсім зрозумілою є думка щодо несумісності ідей “громадянського суспільства” і “державного суверенітету” (с. 101).

Окрім того, посібник містить деякі прикря неточності. Наприклад, автор наводить цитату з праці І. Канта “Критика чистого розуму” стосовно успіхів природознавців, не зовсім коректно пристосовуючи її до історичної науки (с. 25–26). Висновки до першої і другої тем дослівно співпадають (с. 24, 36–37). Недоліком видання є велика кількість друкарських помилок і відсутність єдиної системи оформлення бібліографічних посилань.

Незважаючи на вказані недоліки, посібник загалом відповідає проголошеній меті. Можна було б порекомендувати, відповідно до українських історичних умов, звернути увагу на постколоніальні студії. Для зручності студентів варто було б розширити список рекомендованої літератури, подати літературу до кожної окремої теми. Позитивною рисою книги є спроба пристосувати сучасну західноєвропейську методологію історичних досліджень до реалій української історії ХХ ст. Навчальний курс “Методологія історії ХХ ст.”, безумовно, сприятиме підвищенню фахового рівня майбутніх істориків і створюватиме умови для входження української історичної науки у світовий історіографічний процес.

Валентин Гарнага

Голиш Г.М. Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети “Черкаська правда” 1954–1991 рр.: матеріали прес-моніторингу / Г.М. Голиш, О.В. Ільченко. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 208 с.

Періодична преса – це цікавий феномен культурного та суспільно-політичного життя. Періодичні видання концентрують, нагромаджують та віддзеркалюють на своїх шпальтах загальну картину епохи. Цей засіб соціальної комунікації є багатоплановим, унікальним та цінним історичним джерелом як за змістом, так і за формою подачі відомостей, що інформує суспільство про події і факти та формує громадську думку.

Важлива роль преси у зосередженні й висвітленні матеріалів з проблем освітньої галузі, а особливо у формуванні іміджу освітніх інституцій. Практика публікації аспектів функціонування вищої освіти на сторінках газет дає змогу досліджувати її у контексті розвитку суспільства та зв’язку з різноманітними сферами життя. Останнім часом освітянська діяльність радянського періоду з погляду комунікації стала предметом активного вивчення.

Нещодавно вийшло друком оригінальне науково-популярне видання “Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети “Черкаська правда” 1954–1991 рр.: матеріали прес-моніторингу”, яке досліджує рідкісний газетний фонд в архіві періодичних видань наукової бібліотеки ЧНУ ім. Б. Хмельницького з метою висвітлення історії повсякденності провідного ВНЗ Шевченківського краю в окреслений хронологічний період.

Цю працю підготували кандидат історичних наук, доцент, директор наукової бібліотеки ЧНУ ім. Б. Хмельницького Григорій Михайлович Голиш і бібліотекар 1-ї категорії Ольга Василівна Ільченко. Вона присвячена ветеранам і випускникам університету.

Матеріали прес-моніторингу розташовано у хронологічній послідовності (як прес-релізи кореспонденцій), бібліографічні відомості подано згідно з національними стандартами України, а в підрядкових коментарях і поясненнях розміщено тлумачення окремих анахронічних термінів і понять. Подано також стислі відомості про персоналії, які згадуються в газетних текстах, що виводять це видання за рамки звичного збірника.

У книзі зібрано понад 260 матеріалів за 37 років (1954–1991 рр.) діяльності обласної газети “Черкаська правда”, де висвітлюється багатогранне життя педінституту: матеріально-технічна база, організація навчального процесу, особливості вступних кампаній, перебіг науково-дослідної роботи, зовнішні зв’язки ВНЗ, дозвілля студентів, діяльність партійної та комсомольської організацій, доля відомих випускників тощо.

Заслужують на увагу додатки, що містять результати проведеної авторами-укладачами класифікації газетних матеріалів про ВНЗ, короткі відомості про редакторів обласної газети у зазначений період, а також ілюстрації логотипів назви часопису. З особливим акцентом варто наголосити на тому, що авторами зроблений жанровий, тематичний, рубрикаційний аналіз кореспонденцій про інститут, його подано в додатках у вигляді таблиць. Важливим є те, що збірник має добротний науково-допоміжний апарат, що складається з предметного, іменного та географічного покажчика.

Потрібно підкреслити, що книга – неординарна, оскільки аналоги такого формату зустрічаються досить рідко в науковій спадщині. Насамперед, вона має джерелознавче значення і, безумовно, є корисною передусім для дослідників регіональної вищої освіти і, звісно, журналістів. Цікавим це видання може бути й для широкого читацького загалу.

Насамкінець треба підкреслити, що сама праця цікава та актуальна, мета – надзвичайно шляхетна, тому варто висловити побажання авторам продовжити свій пошук в обраному напрямку, досліджувати газетні матеріали про Черкаський національний університет у подальших хронологічних періодах.

Лариса Синявська

НОВІ НАУКОВІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПРАЦІ З ГРУШЕВСЬКОЗНАВСТВА

Тельвак В.В. Грушевськознавство – спеціальна галузь історичних знань: навчально-методичний посібник / В.В. Тельвак. – Дрогобич : РВВ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. – 236 с.

Тельвак В.В. Постать Михайла Грушевського в історіографії Центрально-Східної Європи (кінець XIX –30-ті роки XX століття) / В.В. Тельвак. – Дрогобич: РВВ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. – 169 с.

З під пера відомого українського грушевськознавця Віталія Тельвака за останній час вийшло дві важливі книги з вказаної спеціальної галузі історичних знань. Перша з них, яка побачила світ у 2011 р., являє собою комплексний навчально-методичний посібник, рекомендований МОН України для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Структура видання цілком вмотивована і складається зі вступу та двох частин. У вступі автор коротко визначає значення вивчення постаті й наукової спадщини